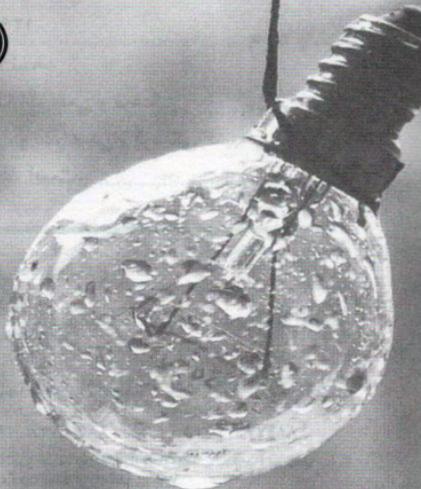

گفتار در روش راه بردن عقل

رنه دکارت
مترجم: محمدعلی فروغی

۱۳۹۶

فهرست

- گفتار در روشِ درستِ راه‌بردنِ عقل و جست‌وجوی حقیقت در علوم.....هفت
- گفتار اول..... ۱
- گفتار دوم..... ۹
- گفتار سوم..... ۱۹
- گفتار چهارم..... ۲۷
- گفتار پنجم..... ۳۵
- گفتار ششم..... ۴۹
- فهرست اصطلاحات علمی و حکمتی که از زبان فرانسه در این کتاب آمده..... ۶۳
- فهرست اصطلاحات حکمتی که در این کتاب آمده با معادل فرانسوی آن‌ها... ۸۳

گفتار اول

میان مردم عقل از هر چیز بهتر تقسیم شده است^۱، چه هر کس بهره خود را از آن، چنان تمام می‌داند که مردمانی که در هر چیز دیگر بسیار دیرپسندند، از عقل بیش از آنکه دارند آرزو نمی‌کنند. و گمان نمی‌رود همه در این راه کج رفته باشند، بلکه باید آن را دلیل دانست بر اینکه قوه درست حکم کردن و تمیز خطا از صواب، یعنی خرد یا عقل، طبعاً در همه یکسان است و اختلاف آرا از این نیست که بعضی بیش از بعض دیگر عقل دارند، بلکه از آن است که فکر خود را به روش‌های مختلف به کار می‌برند و منظوره‌های واحد در نظر نمی‌گیرند، چه ذهن نیکو داشتن کافی نیست، بلکه اصل آن است که ذهن را درست به کار برند و نفوس هر چه بزرگوار باشند، همچنان که به فضائل بزرگ راه می‌توانند یافت، به خطاهای فاحش نیز گرفتار می‌توانند شد، و کسانی که آهسته می‌روند، اگر همواره در راه راست قدم زنند، از آنان که می‌شتابند و از راه راست دور می‌شوند بسی بیشتر می‌روند.

۱. در بادی نظر، این مدعا غریب می‌نماید و بعضی گمان کرده‌اند مصنف این کلام را از روی استهزا می‌گوید، ولیکن مراد او از عقل آن است که به اصطلاح حکما ممیز انسان از حیوان است و نمی‌خواهد بگوید همه مردم در فهم و دانش یکسان هستند، از بیانات بعد مطلب روشن می‌شود؛ با این همه عبارت دوم، که هیچ‌کس از عقل بیش از آنچه دارد آرزو نمی‌کند، خالی از استهزا نیست. دیگران هم پیش از دکارت این حرف را زده‌اند.